

Шевченко Руслан

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
завідувач відділення Олександрійського
фахового коледжу культури і мистецтв
(науковий керівник – Л. Кравченко)
(м. Полтава)*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Систематизація аспектів зарубіжного досвіду реалізації концепції ключових компетентностей особистості свідчить, що Рада Європи розглядає ключові компетентності як багаторівневе поняття, як необхідні, базові вміння, що задовольняють особистісні й соціальні потреби (Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи, 2004). Міжнародні експерти Організації Європейського Співробітництва та Розвитку виділяють три категорії виокремлених компетентностей як концептуальну базу для визначення їх переліку: перша категорія – автономна діяльність (здатність захищати та дбати про відповідальність, права, інтереси й потреби інших, складати та здійснювати плани й особисті проекти, здатність діяти в значному (широкому) контексті); друга – інтерактивне використання засобів (здатності інтерактивно застосовувати мову, символіку та тексти, використовувати знання та інформаційну грамотність, застосовувати нові інтерактивні технології); третя – уміння функціонувати в соціально гетерогенних групах (здатності успішно взаємодіяти з іншими, співпрацювати, розв’язувати конфлікти) (Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід, 2016).

У Німеччині, наприклад, перевага надається якісному формуванню професійних і спеціальних знань, умінь і навичок (дій); до цього переліку додається важливий інноваційний блок – ключові кваліфікації, що мають широкий радіус впливу, виходять за межі однієї групи професій, психологічно готують фахівця до зміни та освоєння нових спеціальностей, забезпечують готовність до інновацій у професійній діяльності (Вінник, 2008).

Вагомою ключових компетентностей, створена Д. Куром як «гейдельберзька модель», згідно із якою висока якість продукту полягає в тому, що особистість має володіти позафаховими ключовими компетентностями, які будуються на:

1) сприянні розвитку навчальних компетентностей – від навчальної підготовки до переходу в професійне життя – за допомогою інтегрованої тьюторської (навчально-виховної) програми ключових компетентностей і модулів при вивченні навчальних дисциплін (якість продукту);

2) розвиткові компетентностей особистості засобами дидактичного навчання й консультацій (якість процесу);

3) вдосконаленні навчальних планів завдяки інтеграції тьюторських програм та освітніх компонентів (якість структури) (Chur, 2002).

Учені Австрії визначають такі ключові компетентності: предметна (subject-matter competence) – міститься в контексті передачі знань і незалежному оперуванні інформацією та їх критичним відображенням; особистісна (personal competence) – розвиток індивідуальних здібностей і талантів, обізнаність у власних сильних та слабких сторонах, здатність до самоаналізу, динамічні знання; соціальна (social competence) – здатність брати відповідальність, співпраця, ініціатива, активна участь, динамічні знання; методологічна (methodological competence) – є основою розвитку предметної компетентності, визначає самоспрямоване навчання, гнучкість, здатність до незалежного розв'язання проблем, самовизначення. Основні освітні галузі базуються на міжпредметному підході: мова та спілкування; людство та суспільство; природа та технології; творчість і дизайн; здоров'я та тренування; педагогам запропоновано будувати свою практику на міжпредметній роботі, орієнтації на роботу в команді, індивідуалізації, проектно-зорієнтованій роботі (Key Competencies. A developing concept in general compulsory education, 2002).

Учені Фінляндії в своїх дослідженнях класифікують ключові компетентності на такі групи: пізнавальна (знання та навички); уміння оперувати в умовах змін та мотивів; соціальна (здатність до співпраці, розв'язання проблем взаєморозуміння); особистісна; творча (інноваційний підхід); комунікативна (здатність до оперування інформацією, до навчання); адміністративна; стратегічна (орієнтація на майбутнє, вміння діяти паралельно в різних напрямках) (Spector, 1996).

Науковці Бельгії надають перевагу такому розподілу компетентностей: соціальні (активна участь у житті суспільства, багатокультурний вимір та поняття рівних можливостей; комунікативність; уміння співпрацювати); позитивне ставлення (здатність до позитивного ставлення, до довіри); здатність діяти та думати самостійно (компетентність в опануванні базами даних, ІКТ); компетентність у розв'язанні проблем; самокерування та саморегуляція (зокрема й почуття відповідальності; вміння критично мислити та діяти); мотиваційні (здатність до винахідництва та до навчання); ментальна рухливість (творчість і винахідливість; гнучкість та адаптивність); функціональні (лінгвістичні компетентності; технічні компетентності) (Definition and Selection of Competencies. Country Contribution Process: Summary and Country Report, 2001).

Отже, зарубіжні вчені й педагоги-практики надають значної уваги систематизації ключових компетентностей особистості на засадах універсальних для всіх спеціальностей знань, умінь, навичок, цінностей, досвіду діяльності. До

таких компетентностей відносять навчально-пізнавальні, загальнокультурні, інформаційні, комунікативні, соціально-трудові, об'єднуючи їх спільним розумінням сукупності особистісних якостей (здатностей, умінь, навичок, здібностей), обумовлених досвідом діяльності у певній соціально значущій сфері.

Список використаних джерел :

1. Вінник Н. Проблематика концепцій ключових кваліфікацій і компетенцій у професійній освіті. *Соціальна психологія*. 2008. Вип. 1. С. 149–157.
2. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / укл. Антонюк Л., Василькова Н., Ільницький Д. та ін. Київ: КНЕУ, 2016. 61 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.
4. Chur. D. Bildungsqualität verbessern. Das Heidelberger Modell. Quelle, In: DUZ : Magazin für Wissenschaft und Gesellschaft, 58. 2002. S. 3.
5. Definition and Selection of Competencies. Country Contribution Process: Summary and Country Report. Uri Peter Trier. University of Neuchâtel. 2001. 279 s.
6. Key Competencies. A developing concept in general compulsory education. 2002.
7. Spector. J. ERIC Clearing house on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. 1996. P. 1–3.

Шейко Сергій

*кандидат філософських наук, доцент, професор
кафедри гуманітарних та соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
(м. Полтава)*

ДЕЇЗМ І ВСЕЗАГАЛЬНА КОНКРЕТНІСТЬ – ВИХІДНІ ПРИНЦИПИ ФРАНЦУЗЬКОГО ПРОСВІТНИЦТВА XVIII СТОЛІТТЯ

Одним із найвідоміших авторитетів французького Просвітництва XVIII ст. був Вольтер. Його творчість багатогранна, охоплює проблеми філософського пізнання, ствердження принципів деїзму, всезагальної конкретності, свободи волі людини, всебічної критики релігії та церкви, започаткування філософії освіти в межах ідеології Просвітництва. Філософія мислителя ґрунтується на глибокому аналізі онтологічної та гносеологічної проблематики, з'ясування взаємовідношення ідеального та матеріального, емпіричного та раціонального знання, випадковості та необхідності в історичному процесі суспільного розвитку та виховання особистості.

Гегель у своїй знаменитій праці «Лекції з історії філософії» глибоко проаналізував філософську концепцію Вольтера, зокрема, відношення істин розуму до релігійного одкровення віри. Вчення церкви не може суперечити